

ISSN 0027-8084

УДК 808.61./62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

L/2

БЕОГРАД
2019

НАШ ЈЕЗИК

ИЗДАЈЕ

ЛИНГВИСТИЧКО ДРУШТВО у БЕОГРАДУ

УРЕЂУЈЕ

БОДИСВАН
ЉИВИЋ

Година I Свеска 1

БЕОГРАД

1932

НАШ ЈЕЗИК

L CB. 2

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

др Рајна ДРАГИЋЕВИЋ, др Јелена ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ,
др Весна ЛОМПАР, др Драгана МРШЕВИЋ РАДОВИЋ,
др Марина НИКОЛИЋ, др Мирослав НИКОЛИЋ,
др Борђе ОТАШЕВИЋ, др Милица РАДОВИЋ ТЕШИЋ,
др Стана РИСТИЋ, др Марина СПАСОЈЕВИЋ,
др Срето ТАНАСИЋ

Уредник
др СРЕТО ТАНАСИЋ

Секретар
др Марина Спасојевић

Ову свеску *Нашег језика* приредиле су
др Марина Николић и др Марина Спасојевић.

Рецензенти
др Марина Николић, др Владан Јовановић,
др Марина Спасојевић, др Срето Танасић

Према мишљењу Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије
бр. 413-00-1715/2001-01 ова публикација је од посебног интереса за науку.

НАШ ЈЕЗИК, часопис за српски књижевни језик, покренуло је 1932. г. Лингвистичко друштво у Београду, на челу са Александром Белићем, који је уредио седам књига предратне серије, као и девет књига и први двоброј десете књиге у новој, послератној серији часописа. Од 1960. до 1975. г. (књ. X/3–4–XXI/1–2) уредник часописа био је Михаило Стевановић, а у периоду од 1975. до 1996. г. (књ. XXI/3–XXX) Митар Пешикан. Часопис је од 1996. до 2005. г. (књ. XXXI–XXXVI) уређивао Мирослав Николић.

Наш језик излази у две годишње свеске, које чине једну књигу. Издаје га и прима рукописе Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, ел. пошта: isj@isj.sanu.ac.rs, nasjzikisjsanu@gmail.com.

Штампа Планета принт, Београд

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

НАШ језик / уредник Срето Танасић. – Год. 1, бр. 1 (1932/1933) – год. 8, бр. 1 (1941); Н.С. Књ. 1 (1949/1950)–. – Београд: Институт за српски језик САНУ, 1932/1933– (Београд, Планета принт).

Полугодишње
ISSN 0027-8084 = Наш језик
COBISS.SR-ID 615951

Проф. др Срето Танасић, дописни члан АНУРС

*Радове на с̄раницама овог броја
часо̄писа Наш језик колеге,
̄пријатељи и некадашњи с̄уден̄и
̄освећују ̄роф. др Сре̄и Танасићу,
до̄исном члану АНУРС,
̄оводом седамдесе̄ година живо̄а
са искреним жељама за дугим живо̄ом
и не̄рекидним с̄варалаш̄вом*

НАШ ЈЕЗИК

Књига L

Св. 2 (2019)

САДРЖАЈ

Повод

- Седамдесет година живота др Срете Танасића – пола века љубави
према српскоме језику (МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ) 1–7
- Библиографија радова др Срете Танасића
(ВЕСНА Н. ЂОРЂЕВИЋ) 9–30

Срето Танасић у српској лингвистици

- Стандардизација српског језика и језичка култура у проучавањима
Срете Танасића (МАРИНА М. НИКОЛИЋ) 31–37
- Срето Танасић против језичких манипулација
(БИЉАНА С. САМАРЦИЋ) 39–47
- Значај Танасићевих истраживања за лексикографски третман
трпног глаголског придева у Речнику САНУ
(ЈОВАНА Б. ЈОВАНОВИЋ) 49–57

Акцентологија и фонологија

- Силазни акценти на непочетним слоговима ријечи у српском
књижевном језику (МИЛОРАД П. ДЕШИЋ) 59–64
- О прозодијским аспектима риме у српској поезији
(ДРАГА С. ЗЕЦ) 65–75
- Белићеви погледи на акценте и културу говора у часопису *Наш
језик* из данашње перспективе (АЛЕКСАНДРА Р. ЛОНЧАР
РАИЧЕВИЋ, МАРИНА С. ЈАЊИЋ) 77–85
- О неким спорним рефлексима *jaīa* (САЊА М. КУЉАНИН) 87–93

Морфологија и творба речи

- О архаизмима у српском језику, посебно граматичким
(ПРЕДРАГ Ј. ПИПЕР) 95–107

Прелазни карактер префиксоида у савременом српском језику (РАЈНА М. ДРАГИЋЕВИЋ)	109–116
Морфолошка средства којима се појачава или ослабљује значење мотивне речи у творби (нацрт за једну могућу морфологију градуабилности) (МИРЈАНА К. ИЛИЋ)	117–122
Статус лексеме <i>сам</i> у савременом српском језику (АНА М. ЈАЊУШЕВИЋ ОЛИВЕРИ)	123–129
Узвици у служби других врста речи у српском језику (ИВАНА В. ЛАЗИЋ-КОЊИК)	131–139
Експресивна вредност збирних именица које означавају етничке, националне, верске групе (ДРАГАНА Ј. ЦВИЈОВИЋ)	141–150
О могућим семантичким дистинкцијама глаголских именица у српском језику <i>јризнање</i> : <i>јризнавање</i> , <i>јридружијење</i> : <i>јридруживање</i> и сл. у контексту актуелне политике (МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ)	151–159
Видско парњаштво и акционалност (префикс <i>за-</i>) (ВЕСНА Н. ЂОРЂЕВИЋ)	161–168

Синтакса и семантика

О двјема спорним конструкцијама у српском језику (<i>за</i> + инфини- тив и <i>за</i> + акузатив у значењу одређивања правца кретања) (БРАНИСЛАВ М. ОСТОЈИЋ)	169–176
Значење и контекст: неки проблеми око значења и употребе гла- голских личних облика (РАДОЈЕ Д. СИМИЋ, ЈЕЛЕНА Р. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ)	177–187
О реченицама са спојем <i>а</i> и <i>у</i> у везничкој позицији (МИЛОШ М. КОВАЧЕВИЋ)	189–196
Синтаксичке конструкције ‘ <i>глагол + ми се</i> ’ у српском језику (ДИМКА В. САВОВА)	197–204
О једној посебној контрафактивној конструкцији у српском језику (ЉУДМИЛА В. ПОПОВИЋ)	205–220
Синтакса и семантика предикатског израза <i>јјознајти (се)</i> (ВЛАДИСЛАВА Ж. РУЖИЋ)	221–236
О предлогу <i>јјоврх</i> (ДУШКА Б. КЛИКОВАЦ)	237–258
Синтакса и семантика предлога <i>јјри</i> (ИВАНА Н. АНТОНИЋ)	259–268
О српском глаголу <i>јјријти</i> (НАДА Л. АРСЕНИЈЕВИЋ)	269–280
Значењски ресурси функционалних глагола: на примеру предик- ата ‘ <i>сукобити се</i> ’ (МИЛИВОЈ Б. АЛАНОВИЋ)	281–288
Утицај полипрефиксације глагола на њихово синтаксичко окружење (МИЛИЦА Љ. СТОЈАНОВИЋ)	289–295
О (лексичко-граматичким) значењима глаголских речи (ИВАНА Р. ЈОВАНОВИЋ)	297–306

Негација као језичка категорија – општи осврт (ЈЕЛЕНА Л. ПЕТКОВИЋ)	307–314
Један тип безличних реченица у српском и руском (у контексту језичке слике света) (БИЉАНА Ж. МАРИЋ)	315–322
Асиндетске структуре с концесивним значењем у савременом српском језику (МИЈАНА Ч. КУБУРИЋ МАЦУРА)	323–334
О употреби израза <i>један/једно с другим</i> и <i>једна с другом</i> у српском језику (ИВАНА З. МИТИЋ)	335–342
Линеаризација протосоцијативних и псеудосоцијативних кон- струкција у српском језику (МАРИЈА М. ОПАЧИЋ)	343–351
Императив као маркер неочекиваности (ДРАГАНА М. КЕРКЕЗ) ..	353–359
Статус финалних реченица у <i>Зборницима закона и уредбених указа</i> из пете деценије 19. века (ЈЕЛЕНА М. ПАВЛОВИЋ ЈОВАНОВИЋ)	361–368

Лексикологија, лексикографија и терминологија

Рјечници као средство успостављања ауторитета (ДАНКО М. ШИПКА)	369–386
Слов'янска терминологија кінца ХХ – початку ХХІ століть у діалози традиційної та електронної бібліографії (ВІКТОРИЈА Л. ІВАЩЕНКО)	387–397
Нова лексика у области туризма у савременом српском језику (ЂОРЂЕ Р. ОТАШЕВИЋ)	399–408
Саобраћајна терминологија у савременом српском језику (ГОРДАНА Д. ДИМКОВИЋ ТЕЛЕБАКОВИЋ)	409–418
Винаверове крушке <i>крусиџуменка</i> и <i>бергамка</i> и ријеч-двјије по- водом њих (НЕЂО Г. ЈОШИЋ)	419–427
Називи за печурке у српским народним говорима (МАРИНА С. ЈУРИШИЋ, ЈЕЛЕНА Д. ЈАНКОВИЋ)	429–439
Турцизми у 20. тому Речника САНУ (МАРИЈА С. БИНЂИЋ) ..	441–448
Прилог опису семантике придева <i>йразан</i> (НАТАША М. МИЛАНОВ)	449–456
Једно запажање о прилогу <i>вуковски</i> у српском језику (ИРЕНА Р. ЦВЕТКОВИЋ ТЕОФИЛОВИЋ)	457–463

Стилистика

Превођење као креативни и лингвистички изазов у савременом српском језику (НЕНАД Б. ВУКОВИЋ)	465–471
О стилистичким особинама Андрићева наратива у роману <i>На Дрини ћуџрија</i> (ГАЛИНА Г. ТЈАПКО)	473–485
Заграде у Андрићевим романима (БРАНКО Ђ. ТОШОВИЋ)	487–494

Суфикси <i>-ица</i> и <i>-ка</i> у језику Петра Кочића (ДРАГО В. ТЕШАНОВИЋ, ДРАГАНА Д. ЛАЗИЋ)	495–506
Индивидуална лексика у дјелу Исидоре Секулић (творбено- -семантичке одлике именица) (ВЕСЕЛИНА В. ЂУРКИН)	507–520
„Унутрашњост“ поетонима <i>Тигар</i> Бранка Топића (МИРЈАНА Н. СТОЈИСАВЉЕВИЋ)	521–527
(Не)референцијалност антецедента релативних клауза у песми „Он“ Сунчице Денић (ТАЊА З. РУСИМОВИЋ)	529–540

Прагматика

О пружању утехе саговорнику у говору свакодневне комуникације (БОЈАНА С. МИЛОСАВЉЕВИЋ)	541–550
Реторичка структурална теорија и реализација елементарних јединица дискурса на примеру онлајн коментара у српском и руском језику (РАДОСЛАВА М. ТРНАВАЦ)	551–570

Дијалектологија

О једној старој падежној конструкцији у говору источnobосан- ских Ера – генитив издвајања из скупине (СЛОБОДАН Н. РЕМЕТИЋ)	571–576
Третман полисемије и хомонимије у дијалекатским речницима (МАРТА Ж. БЈЕЛЕТИЋ)	577–585
Језичке крхотине и дијалекатски речник (НЕДЕЉКО Р. БОГДАНОВИЋ)	587–593
Говори Црне Горе у основици српског књижевног језика (МИОДРАГ В. ЈОВАНОВИЋ)	595–603
Западнобоснијска диалектна лексика в общесербском контек- сте (на примере говора Манячи) (ЕКАТЕРИНА И. ЯКУШКИНА)	605–613
Неке позајмљенице у коларској терминологији говора Карашева (МИХАЈ Н. РАДАН, МИЉАНА-РАДМИЛА М. УСКАТУ)	615–626
О акценту као прилогу очувању дијалекта (ЈОРДАНА С. МАРКОВИЋ)	627–636
Репартиција рефлекса вокалног <i>л</i> у говорима Лужнице и Пирота (ЉУБИСАВ Н. ЂИРИЋ)	637–644
Рефлекси финалног <i>л</i> у лексеми <i>заова</i> у говорима призренско- -тимочке дијалекатске зоне (АНА Р. САВИЋ-ГРУЈИЋ)	645–653
Вокалске редукције у говору Бастаса (ДРАГОМИР В. КОЗОМАРА)	655–662
О приступима у досадашњим истраживањима синтаксе падежа у херцеговачко-крајишким говорима (ЗОРАН М. СИМИЋ)	663–677

Циљне (намерне, финалне) реченице у сиринићком говору (РАДИВОЈЕ М. МЛАДЕНОВИЋ, БОЈАНА М. ВЕЉОВИЋ)	679–685
Вербализација концепта <i>здравље</i> у тимочко-лужничким говорима (ТАЊА З. МИЛОСАВЉЕВИЋ)	687–694

Ономастика

Marginalia onomastyczne (ZUZANNA V. TOPOLINSKA)	695–698
О релационим микропонимима у Рађевини (МИРЈАНА С. ПЕТРОВИЋ-САВИЋ)	699–705
Прилог реконструкцији ојконима <i>Вогошћа</i> (ЈЕЛЕНА В. ЈАЊИЋ)	707–714

Социолингвистика

Linguistic Ideology and the Art of Re-Edition on the Second Edition of Ioann Rajić's <i>History of Various Slavic Peoples</i> (1823) (МОТОКИ У. НОМАЧИ)	715–725
Знање студената о ауторству наших правописа (ВЕЉКО Ж. БРБОРИЋ)	727–735
Стандардни и матерњи језик из другачије перспективе (НАТАША Б. КИШ)	737–744
О уништеном писаном наслеђу на Косову и Метохији (на при- меру сачуваног дела једне породичне архиве) (МИТРА М. РЕЉИЋ)	745–752

Лингвокултурологија

Сложенице са именицом <i>вода</i> у српским народним говорима и српској култури (СОФИЈА Р. МИЛОРАДОВИЋ, ВЛАДАН З. ЈОВАНОВИЋ)	753–763
„Богатство“ – конвенционални суд у систему вредности у срп- ском језику и култури (НАТАША С. ВУЛОВИЋ)	765–772
Стереотип о Ери (ДАНИЈЕЛА С. СТАНИЋ)	773–781

Граматографија

Српско-рускословенски међуодноси у српским граматикама рускословенског језика прве половине 19. века (НАЈДА И. ИВАНОВА)	783–790
<i>Србска Грамаџика за гимназијалну младежъ Княжесѣтва Срѣје</i> Владимира Вујића (1856) (МИЛОШ Ђ. ОКУКА)	791–802

Библиографија

Преглед библиографија објављених у часопису <i>Наш језик</i> (АНА В. ГОЛУБОВИЋ)	803–811
--	---------

Срето Танасић у српској лингвистици

УДК 811.163.41'26
811.163.41'272(497)

Оригинални научни рад
Примљено 30. новембра 2019. г.
Прихваћено 16. децембра 2019. г.

МАРИНА М. НИКОЛИЋ*
(Институт за српски језик САНУ, Београд)**

СТАНДАРДИЗАЦИЈА СРПСКОГ ЈЕЗИКА И ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА У ПРОУЧАВАЊИМА СРЕТЕ ТАНАСИЋА

Циљ овог рада јесте представити допринос Срете Танасића стандардизацији српског језика и српској језичкој култури. Др Срето Танасић, професор универзитета и научни саветник, дугогодишњи директор Института за српски језик САНУ, дописни члан АНУРС и председник Одбора за стандардизацију српског језика, кроз све ове улоге, али на различите начине, утицао је на развој српског стандарда и нормативистике, као посебне лингвистичке дисциплине. Научним радовима и књигама, учешћима на научним конференцијама и присуством у медијима знатно је побољшао видљивост проблема са којима се суочава србистика. У раду ће посебно бити речи о потреби за језичком политиком у Србији и препрекама које се јављају у њеном васпостављању и спровођењу.

Кључне речи: Срето Танасић, стандардизација језика, језичка култура, језичка политика.

1. Значајни део научног опуса Срете Танасића, уз синтаксу савременог српског језика, чине питања српског стандардног језика и језичке културе, и то на целокупном српском језичком простору. За Срету Танасића се може рећи да је најбољи сведок, али и тумач распада српскохрватске језичке заједнице и настанка нових политичких језика, пре свих бошњачког (Танасић 2011).¹ Међутим, осим кроз научни рад, Срето Танасић у великој мери допринео је пољу српске језичке културе

* marina.nikolic@isj.sanu.ac.rs

** Овај рад је настао у оквиру пројекта *Опис и стандардизација савременог српског језика* (бр. 178012), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

¹ Овај рад прештампаван је у два наврата, 2006. и 2011. године (в. библиографију Срете Танасића на почетку овог броја часописа).

и језичког нормирања као дугогодишњи директор Института за српски језик САНУ и руководилац пројекта *Опис и стандардизација савременог српског језика*, а можда највише кроз своје активности у Одбору за стандардизацију српског језика, најпре као члан, потпредседник и, на крају, његов председник (од 2017. године).²

Ако се пажљиво осмотри богата библиографија Срете Танасића, види се извесна хомогеност у предмету истраживања. Радови од почетка научне каријере припадају области синтаксе (глаголски облици, падежни облици, пасив, номинализације, декомпоновање глагола, независне и зависне реченице итд.), нешто ређе дијалектологији, а те теме остају основни предмет интересовања овог лингвисте током читава његове плодотворне научне каријере.

2. Однос дијалекат–стандард. Иако су дијалекти на периферији интересовања Срете Танасића, за језичку културу чини се значајан рад „Стандардни језик и дијалекти“ из 2001. године (Танасић 2001б). У њему Танасић предочава проблеме приликом усвајања стандардног језика код деце чији је завичајни говор ушао у основицу стандардног српског језика. Танасић је изнео неке ставове о односу између стандарда и народних говора, које стално треба имати у виду:

а) нема бољег ни лошијег дијалекта, нити правилнијег или неправилнијег, без обзира да ли је неки ушао у основицу стандардног језика;

б) требало би све ученике, без обзира са ког дијалекатског подручја они долазили, упознати с основним особинама осталих дијалеката;

в) дијалекти из основице стандардног језика нису једнаки стандардном језику;

г) опозицију правилно–неправилно требало би избегавати када је реч о дијалектима и стандарду, посебно у домену лексике.

Срето Танасић, као изразити традиционалиста, врло се одговорно односи према српској лингвистичкој традицији и великанима српске лингвистике, као што је Александар Белић, који је оснивач највећих српских лингвистичких часописа *Српског дијалектолошког зборника*

² Одбор је основан после распада Југославије и српскохрватског језичког заједништва, а основале су га институције са српског језичког простора одговорне за проучавање и бригу о српском језику и писму: три академије наука и уметности и сви државни факултети на којима се студира српски језик у Србији, Црној Гори и Републици Српској, те Матица српска, Институт за српски језик САНУ и Српска књижевна задруга. Циљ Одбора је окупљање стручњака и научних институција ради изучавања српског језика које би водило осавремењавању књижевнојезичке норме, те језичко планирање које би водило језичкој политици примереној ситуацији насталој после распада бивше државе Југославије.

(1905), *Јужнословенског филолога* (1913) и *Нашег језика* (1932), а затим и Института за српски језик САНУ. Без поштовања традиције и уважавања претходника који су етаблирали српску науку о језику, даљи њен развој и модернизација, према Танасићу, нису могући.³

Једна од активности Срете Танасића, као председника Одбора за стандардизацију српског језика, јесте залагање за увођење српског језика на факултете, будући да научни радови, према његовим речима, врве од граматичких и других грешака. Одбор за стандардизацију често је указивао на лош статус српског језика у Србији,⁴ о чему, између осталог, сведоче и слабо познавање српског стандардног језика, функционална неписменост, ниска свест о значају матерњег језика у свим сферама живота. Танасић, у име Одбора и захтевајући увођење српског језика на факултете, наводи основне проблеме српске језичке културе код факултетски образованих људи: на факултету се не учи српски нити је обавезно добро владање српским стандардним језиком, мали је број часова у основној школи и још мањи у средњој, српски језик није обавезан предмет на страним филологијама, а потпуно изостаје на другим наставничким факултетима.

3. О српској језичкој политици. На тему увођења српског језика на факултете надовезује се тема језичке полике, будући да ширење српског језика на универзитет представља једну њену могућу стратегију. Међутим, Конференција универзитета Србије на седници одржаној у јулу 2019. године одбацила је овакву препоруку Одбора за стандардизацију, уз образложење аутономије универзитета, која подразумева аутономију у наставним садржајима који се на факултетима предају.

Срето Танасић био је главни уредник два зборника Института за српски језик САНУ *Српски језик и актуелна питања језичке политике* и *Српски језик и актуелна питања језичког планирања*, који су објављени после научних скупова посвећених проблемима српске језичке политике (2013), односно језичког планирања (2017), а у својим радовима (Танасић 2014, 2016) истиче значај Института за српски језик САНУ за креирање српске језичке политике, али покреће и значајна питања планирања издавачке делатности, објављивања речника који недостају српском језику, уџбеника из стилистике, прагматике, семантике, као и

³ <http://www.politika.rs/scc/clanak/371078>. О Белићу је Танасић писао у више радова, в. библиографију.

⁴ Под статусом се овде мисли на непостојање правне регулативе или непотпуну и недоследну примену Устава и постојећих закона којима се уређују питања употребе српског језика и писма.

велике граматике, која би имала кодификацијску улогу за друге граматике (Танасић 2017).⁵ Све су ово важни инструменти стандардног језика, који нажалост српскоме још увек недостају.

Танасић често истиче неопходност сарадње између државе и лингвиста с циљем утврђивања језичке политике, као важног елемента укупне националне политике. Исправно је да језичку политику креирају стручњаци у сарадњи са државом, а језичку политику треба да спроводи држава у сарадњи са струком. Одсуство тако устројене језичке политике посредно је довела до неразумљивости и непримерности језика администрације, ниског степена језичке културе у већини средстава информисања, у јавном и политичком животу, лошег статуса српског језика у светским славистичким центрима и неповољнијег положаја ћирилице.

4. Ћирилица. Танасић у свакој прилици наглашава како је ћирилица један од кључних елемената српског националног идентитета, те да је у основи српске културе, да је духовна ризница српског народа (Танасић 2015). Велики број радова обрађује тему ћирилице, њене заштите и очувања, као и њеног места у српској култури и националном идентитету.

Танасић је, уз остале активности, суделовао и у телу које се бавило писањем предлога измена и допуна *Закона о службеној употреби језика и писма*, али у међувремену је усвајање таквог измењеног закона остављено по страни из политичких разлога, иако потреба за уређивањем језика и писма у службеној употреби остаје. Закон познаје само службену употребу језика и писма, па се предлаже да ћирилица буде службено писмо у Републици Србији, а законом ће бити предвиђене и казне за непоступање у складу са члановима који регулишу употребу службеног језика и матичног ћириличног писма.⁶

5. Позајмљенице у српском језику. Ставови Срете Танасића о позајмљеницама дубоко су потковани савременим лингвистичким знањима о тој теми, те он заступа такав угао гледања да не постоји језик без туђица, али се према страним речима треба односити с мером и захтевом да се прилагођавају законима српског језика. Поштовање тих захтева говори и о култури наше јавности и, шире, о уређености и организованости српског друштва, иако се ови услови мање испуњавају него раније.

⁵ <http://www.politika.rs/scc/clanak/369974>.

⁶ <http://www.politika.rs/scc/clanak/409356/Latinica-nije-srpsko-pismo>.

Танасић не негира промене у језику, иако се оне не дешавају брзо. Развој српског језика данас карактерише појава европеизације, на једној страни, и захватање процеса балканизације, на другој страни.

6. О институционалној борби за науку, језичку културу и језичку политику. Као директор Института за српски језик САНУ, Срето Танасић залагао се за промену начина финансирања науке и научних института, као и за додатну подршку националним научним дисциплинама. Најважнија научна институција задужена за српски језик, па и за његову стандардизацију, према Танасићу, јесте Институт за српски језик САНУ. Поводом јубиларних година (нпр. поводом шездесетогодишњице в. Танасић 2008), али и у свакој другој прилици, Танасић не пропушта да значај Института смести у први план. Институт за српски језик САНУ незаобилазна је институција када је реч и о језичкој политици, којом треба да руководи држава (Танасић 2014).

Танасић користи сваку прилику да извести о резултатима часописа за српску језичку културу *Наш језик*, чији је главни уредник, а који је, како сам аутор каже: „у извјесној мјери и летопис наше науке о савременом српском стандардном језику“, али и данас „има статус нашег водећег националног часописа за савремени српски стандардни језик и језичку културу“ (Танасић 2012: 9).

7. Језичке препоруке. Изгледа да је проучавање безличних реченица довело Срету Танасића до проблема са глаголом *ї̀ребайї̀и*, његовој безличној употреби и честим нормативним грешкама које се том приликом јављају. Рад „О употреби глагола *ї̀ребайї̀и*“, из 1995. године, представља први Танасићев прилог решавању нормативних проблема у српском језику.⁷ Иако се о безличној употреби глагола *ї̀ребайї̀и* писало и пре и након овог рада, може се са сигурношћу рећи да је то најпотпунија таква студија. Због честог јављања неприхватљивих конструкција с овим глаголом, аутор износи проблеме, узроке и последице такве употребе, као и решења, односно начине структурирања реченица које би биле у складу са српском језичком нормом. То се чини најпре избегавањем субјекта у иницијалној позицији (*Требао је да Јелена дої̀уї̀ује* уместо неправилних *Јелена је ї̀ребала/ї̀ребало да вечерас дої̀уї̀ује*), осим код односних реченица, где то није могуће (*Та женидба, која је ї̀ребало да му ої̀вори враї̀а у виши и ї̀ријаї̀нији живої̀и, заї̀ворила га је и везала заувек или Сї̀игао је друг, који ї̀реба да нам ї̀окаже ї̀уї̀*).

⁷ Прерађено у: Срето Танасић, *Треба ли нам глагол ї̀ребайї̀и*, *Политика*, 24. 11. 2015, 21, <http://www.politika.rs/scc/clanak/344047>.

Осим прилога о употреби глагола *īребайи*, Танасић се још у два наврата бави конкретним језичким препорукама. У фељтону који је излазио у листу *Полиџика*, под називом *Сачувајмо српски језик*, најпре пише о балканизацији српског језика, која се огледа у стварању тзв. футуроида, односно неправилном грађењу футура I,⁸ а затим и о везнику *након* (*шио*), за који се неоправдано сматра да је кроатизам.⁹

8. Срето Танасић реагује у свакој ситуацији у којој је српски угрожен, да ли је то захтев за увођење тзв. босанског језика у програме Јавног сервиса, у судској пракси или другде, или је то присвајање *Мирослављевог јеванђеља* од стране хрватских лингвиста, који тај споменик сматрају својом баштином исписаном непостојећом хрватском латиницом, било да је постала фреквентна погрешна употреба неке речи или конструкције. Танасић реагује вишеструко, својим научним прилозима (радовима и учешћима на научним скуповима), кроз активности Одбора за стандардизацију српског језика, који увек правовремено износи став, али и личним иступима у јавност.¹⁰

ЛИТЕРАТУРА

- Танасић 1995: Срето Танасић, О употреби глагола *īребайи*, *Наш језик* XXX/1–5, Београд, 44–52.
- Танасић 2001а: Срето Танасић, Језичка ситуација у Босни и Херцеговини: комуникацијско јединство и симболичка разведеност, с нагласком на проблематици у школству, у: *Jezik i demokratizacija*, ur. Svein Mønesland, Sarajevo: Institut za srpski jezik u Sarajevu, 249–259.
- Танасић 2001б: Срето Танасић, Стандардни језик и дијалекти, *Наш језик* XXXIV/1–2, Београд, 123–130.
- Танасић 2008: Срето Танасић, Мјесто Института за српски језик САНУ у српској славистичкој баштини (Поводом шездесет година постојања), *Славистиџика* XII, Београд, 13–23.
- Танасић 2012: Срето Танасић, Мјесто часописа *Наш језик* у изучавању и стандардизацији српског језика, *Наш језик* XLIII/3–4, Београд, 3–10.
- Танасић 2014: Срето Танасић, Значај научних институција за статус српског језика, у: *Зборник Инстиџиџија за српски језик САНУ II. Српски језик*

⁸ Срето Танасић, Јесте да смо на Балкану, али имамо и своје, *Полиџика*, 30. 11. 2015, 7, <http://www.politika.rs/scc/clanak/344429>.

⁹ Срето Танасић, Јесу ли наше речи – наше, *Полиџика*, 10. 12. 2016, <http://www.politika.rs/scc/clanak/369661>.

¹⁰ <http://www.pecat.co.rs/2013/02/prof-dr-sreto-tanasic-na-tragu-teskog-krivotvorenja-u-kulturi/>.

- и актиуелна ѿишѣња језичке ѿолишѣке*, ур. Срето Танасић, Београд: Институт за српски језик САНУ, 41–60.
- Танасић 2015: Срето Танасић, Шта нам значи ћирилица и шта нам се дешава, у: *Средњи век у српској науци, историји, књижевности и уметности VI*, Дани српскога духовног преображења XXII, ур. Гордана Јовановић, Деспотовац: Народна библиотека „Ресавска школа“, 323–332.
- Танасић 2016: Срето Танасић, Планирање издавачке дјелатности, у: *Зборник Института за српски језик САНУ III. Српски језик и актиуелна ѿишѣња језичког ѿланирања*, ур. Срето Танасић, Београд: Институт за српски језик САНУ, 53–60.
- Танасић 2017: Срето Танасић, Српска граматика данас, *Јужнословенски филолог* LXXIII/3–4, Београд, 229–258.

Marina M. Nikolić

LANGUAGE CULTURE AND STANDARDIZATION OF SERBIAN LANGUAGE IN SRETO TANASIĆ'S RESEARCHES

S u m m a r y

The aim of this work is to present the contribution of Sreto Tanasić to the stadardization of contemporary Serbian language and to Serbian language culture. Sreto Tanasić, PhD, full professor at University of Niš, principal research fellow and director of Institute for Serbian language SASA, correspondent member of the Academy of Sciences and Arts of the Republic of Srpska and prezident of The Board for Standardization of Serbian language, in different ways contribute to development of the Serbian standard and norm, as special linguistic discipline. With numerous scientific papers, books, science conferences and thanks to media he promote Serbian language and Serbistics. From his point of view, the special issue today is the lack of apropiate Serbian language policy.

Keywords: Sreto Tanasić, language standardization, language culture, language policy.

